

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีนโยบายและการวางแผนพัฒนาประเทศทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้มีการวางนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ โดยมีได้ให้ความสนใจต่อเทคโนโลยีเท่าที่ควร แม้ว่าประเทศได้รับความประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอกประเทศ สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การขาดเทคโนโลยีที่เป็นของตนเอง การขาดการพัฒนาบุคลากร ที่สนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรม และประเทศชาติโดยรวม การขาดการพัฒนาแรงงานให้มีทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังที่ เสนาะ กลิ่นงาม (2532) กล่าวว่า " การเตรียมกำลังคนและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและเกิดทักษะ เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม"

จากการขาดปัจจัยพื้นฐานดังกล่าว การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าด้วยความมั่นคง ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานของรัฐบาล และหน่วยงานเอกชน ในการเตรียมความพร้อม ปัจจัยพื้นฐานแรกที่จะต้องคำนึงถึงก็คือ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีความสำคัญมาก ประเทศใดที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพอยู่มาก ประเทศนั้นย่อมจะมีการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว เป็นผู้นำทางความคิด เป็นผู้นำทางเทคโนโลยี ประเทศมีความพร้อมที่จะก้าวหน้าไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ต่างกับประเทศที่ทรัพยากรบุคคลที่ขาดคุณภาพ ไม่มีความพร้อม ดังนั้นจาก ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของทรัพยากรบุคคล จึงเป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศชาติต่อไป

ตามแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนและประชาชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม ซึ่งจะต้องพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาเยาวชนและประชาชนของประเทศดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้กรมกองต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการ แต่ในขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการก็จะต้องพัฒนาคุณภาพของบุคลากร หรือข้าราชการ โดยเฉพาะผู้บริหาร ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพและกำหนดทิศทางการศึกษาของประเทศทั้งในภาพรวม และส่วนย่อย ดังนั้นการเตรียมผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เยาวชน และประชาชนของประเทศแล้ว ย่อมจะเป็นการสร้างพื้นฐานทางการพัฒนาประเทศที่มั่นคง

การพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในหน่วยงาน หรือ องค์กรใด ๆ ย่อมต้องอาศัยการตัดสินใจจากผู้บริหารของหน่วยงานหรือ องค์กรนั้น ๆ ถึงแม้ว่าจะมีบุคลากรที่พร้อมทำงาน มีอุปกรณ์สนับสนุนมากเพียงใด แต่ถ้าหากผู้บริหารตัดสินใจผิดพลาด ภารกิจนั้นย่อมไม่ประสบความสำเร็จสูงสุด สิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญ และมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ทั้งระดับสูง หรือ ระดับปฏิบัติการ ก็คือ ข้อมูลสารสนเทศ ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) ให้ทัศนะว่า " การตัดสินใจสั่งการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงาน วันหนึ่ง ๆ ผู้บริหารทำหน้าที่ตัดสินใจวันละหลาย ๆ ครั้ง สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการผิดพลาด คือ การสรุปโดยคิดเหตุผลเขาเอง หรือใช้ประสบการณ์ของตนเองโดยไม่มีข้อมูลเพียงพอ " และความสำคัญต่อการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร จากแนวคิดของ ทองเพชร จุมปา (2530) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจไว้ว่า การตัดสินใจที่ดีมีประสิทธิผลนั้นจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศและรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องตัดสินใจเพื่อเป็นปัจจัยในการพิจารณาเลือกทางตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การตัดสินใจที่ดีนั้นควรเป็นการตัดสินใจโดยหลักการและเหตุผลซึ่งอาศัย ข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐาน หรือปัจจัยหลัก หลีกเลียงการใช้สามัญสำนึกดังกล่าวของ วิจิตร ศรีสอาน (2529) ว่า " การตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการที่ดีขึ้นอยู่กับระบบข่าวสารข้อมูลถึงร้อยละ 90 และเกิดจากการใช้ประสบการณ์ เพียงร้อยละ 10 " ดังนั้นการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือในการบริหารด้วยเช่นกัน ซึ่งการวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพดังกล่าวต้องอาศัยโครงสร้างระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับองค์กร แต่ในช่วงที่ผ่านมา มีผลงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของการ

ดำเนินงานด้านสารสนเทศทางการศึกษาของประเทศไทยคือ ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมความต้องการ และระบบการจัดข้อมูลยังไม่ดีพอที่จะเรียกใช้ได้สะดวก (เสนาะ กลิ่นงาม, 2533)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปไกลมากและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินชีวิต การทำงาน ทั้งตัวบุคคล หน่วยงาน องค์กร จนถึงระดับประเทศ ซึ่งนับวันก็ยิ่งจะมีความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน และเมื่อเทคโนโลยีทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีทั่วทั้งโลก หรือที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะนำมาช่วยพัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงาน ให้มีขีดความสามารถในด้านการแข่งขันเชิงธุรกิจ หรือในส่วนของหน่วยงานรัฐก็สามารถที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ นี้มาใช้พัฒนาโครงสร้างระบบสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารได้ เช่นเดียวกัน อาทิ ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งถูกนำมาบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เพื่อช่วยวางนโยบาย การตัดสินใจในการบริหารงาน ทั้งในภาครัฐ และเอกชน ทำให้หน่วยงานหรือประเทศพัฒนาไปในทิศทางที่จะแข่งขันได้ในระดับสากล และยังมีส่วนช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนไทยในประเทศได้ด้วย

รัฐบาลได้มีการรณรงค์และส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของระบบข้อมูลข่าวสารซึ่งใช้เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งในแง่ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากร และเวลาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารและระบบคอมพิวเตอร์รวมกับการบริหารหรือการจัดการที่ชาญฉลาดจะมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานทั้งในระดับองค์กร ระดับแผนก และส่วนบุคคล

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีบทบาทสำคัญในด้านการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาทุกระดับในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนางานบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกหน่วยงานทั้งใน และนอก สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 6 ฝ่าย 5 ภาควิชา มีอำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางบริการด้านวิชาการและบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษารับผิดชอบ เรื่องการเตรียมผู้บริหาร การสัมมนาผู้บริหารการศึกษา และการพัฒนาผู้บริหารในระดับสูงเท่านั้น และได้มอบหมายให้กรมต่าง ๆ รับผิดชอบในการพัฒนาผู้บริหารประจำกรมของแต่ละกรมเอง

ลักษณะการจัดองค์ประกอบมีทั้งหน่วยงานที่เป็นฝ่าย งาน และภาควิชาซึ่งมีจุดเน้นของบทบาทหน้าที่ต่างกันแต่ต้องประสานกันอย่างใกล้ชิดทั้งภายในและภายนอกองค์การ การดำเนินงานของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการบริหารภายในองค์การและการบริหารการศึกษาของประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของสถาบันพัฒนาผู้บริหารต่อไป นอกจากนี้ยังปรากฏว่าการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาผู้บริหารศึกษายังมีปัญหาหลายประการ และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาได้มุ่งแก้ไข ปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโดยกำหนดแผนงานพัฒนาหน่วยงานโดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการบริหารภายในขึ้น ในแผนพัฒนาผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลาที่ 7 (แผนพัฒนาผู้บริหารการศึกษาธิการ ระยะเวลาที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ ,2534)

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล และจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับแนวนโยบายการพัฒนาระบบโครงสร้างสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาที่ต้องการจะพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทันกับเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการพัฒนารูปแบบงานการฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาหาโครงสร้างระบบเครือข่ายสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงาน

ฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือ กลไกใน การบริหารงานการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศของสถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อนำเสนอโครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรม ของ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มุ่งนำเสนอโครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรม และรองรับการพัฒนาาระบบสารสนเทศของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ในอนาคต มิได้ครอบคลุมถึงขั้นตอนการออกแบบซอฟต์แวร์และการติดตั้งระบบ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพการทำงานด้านสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายของ ระบบ การปฏิบัติงาน ข้อมูลสารสนเทศ บุคลากร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาที่เกิดจากการ ทำงานด้านสารสนเทศ และแนวทางแก้ไขเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอโครงสร้างเครือ ข่ายของระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือตัวเลขที่ยังมิได้ผ่านการวิเคราะห์หรือประมวลผล

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ประมวลผลแล้ว สามารถนำมาใช้ ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

สภาพ หมายถึง การทำงานด้านสารสนเทศประกอบด้วย เป้าหมายของระบบ การปฏิบัติงาน ข้อมูลและสารสนเทศ บุคลากร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานด้านสารสนเทศประกอบด้วย ปัญหาด้านเป้าหมายระบบ ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านข้อมูลและสารสนเทศ ปัญหาด้านบุคลากร และปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

โครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรม หมายถึง ชุดของกระบวนการที่ทำหน้าที่ในการจัดหาสารสนเทศพื้นฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผน ควบคุม การฝึกอบรม

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา หมายถึง สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บริหาร หมายถึง บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารของสถาบันผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าฝ่าย ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2540

ผู้ปฏิบัติการ หมายถึง บุคลากรที่ดำรง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยตรงเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศในฝ่าย 6 ฝ่าย และ 5 ภาควิชา ในปีงบประมาณ 2540

เป้าหมายของระบบงาน หมายถึง สิ่งที่ระบบพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จ

การปฏิบัติงาน หมายถึง วิธีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ซึ่งกระทำโดยบุคลากรและเทคโนโลยี

บุคลากร หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งทำการป้อนข้อมูล ประมวลผล จัดเก็บข้อมูล

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล จัดเก็บ และนำเสนอสารสนเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาของโครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. ทำให้ได้โครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ได้ข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายของระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานฝึกอบรม ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆต่อไป